

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА VI КЛАС/ ШЕСТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ
(ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Образователно-възпитателният процес *по майчин турски език* в VI клас/шеста година на обучение се реализира като езиково и литературно обучение. В VI клас/шеста година на обучение се затвърдяват, разширяват и задълбочават знанията и уменията по майчин турски език, придобити в V клас/пета година на обучение, и се осъзнават някои прилики и разлики между майчиния, българския и изучавания чужд език, с цел осмисляне на езиковите явления в тези езици. Ученикът възприема информация от разговорно-битовата, научната и публицистичната сфера на общуване. Разбира зависимостта на езиковите средства от речевата ситуация и ги използва в съответствие с нея. Владее речевия етикет при публично общуване и общуване в научната сфера. Съобразява речта си с комуникативната ситуация. Включва нова информация за научна сфера на общуване и научен стил; видове сложни съчинени изречения; особености на различните видове части на речта; за лексикално-семантични отношения между думите – многозначни думи, термини, фразеологизми и др.

Художествените текстове, предназначени за възприемане и осмисляне, са жанрово разнообразни, занимателни, с познавателна стойност, която съответства на интересите и възможностите на шестокласниците и носи послания, близки до тяхната душевност. Литературните знания за възприемане и осмисляне на художествен текст се овладяват посредством изучаване на познатите на учениците разказ, стихотворение, анекдот, басня, легенда. В VI клас/шеста година на обучение учениците имат възможност да се запознаят с литературна приказка, роман. За тези видове се поднася и кратка теоретична информация. Усъвършенства се възприемането на фолклорни и художествени творби на турски, български и световни автори, подходящи за възрастта на учениците. Литературните компетентности може да се изграждат на базата на посочените в програмата идеи и на тематично близки текстове по избор на учителя.

Усъвършенстват се комуникативно-речевите умения и компетентности чрез създаване на сбит преразказ, обява и покана.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Глобални теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Езиково обучение <i>Текст и общуване</i>	Ученикът анализира и сравнява различни текстове от разговорно-битовата и научната сфера на общуване. Описва исторически събития, географски местности, процеси и явления. Използва интернет за извличане на необходимата му научна информация от речници, енциклопедии. Осмисля особеностите и функциите на научния текст. Разпознава текст описание	научна сфера на общуване/ <i>bilimsel alanda iletişim</i> научен текст/ <i>bilimsel metin</i> теза/ <i>tez,sav</i> аргумент / <i>delil,kanıt</i> термини/ <i>terimler</i> описание/ <i>tasvir edici anlatım</i> (<i>betimleme</i>)
<i>Изречението като езикова единица</i>	Разпознава и си служи уместно с положителни и отрицателни изречения. Разпознава и осмисля функциите на допълнението, обстоятелственото пояснение като второстепенни части в простото изречение, владее употребата им. Осмисля същността на съюзното и безсъюзно свързване на простите изречения в сложното съчинено. Разграничава видовете сложни съчинени изречения.	положителни и отрицателни изречения/ <i>olumlu ve olumsuz tümceler</i> обстоятелствено пояснение/ <i>belirteç tümleci</i> сложно съчинено изречение <i>sıralı bileşik tümceler</i>
<i>Думата като част на речта</i>	Познава и спазва правописа на съществителните имена, когато приемат падежни окончания. Осмисля значението и службата на прилагателното име в изречението. Владее правилата за писане на видовете числителни имена. Разграничава показателните местоимения от показателните прилагателни имена. Осмисля граматичните признаци на местоимения, които са във вид на окончания на думата (моето – <i>benimki</i>) и на възвратното местоимение <i>себе (себе cu) – kendi(ne)</i> .	падеж/ <i>durum</i> изафет (словосъчетания)/ <i>tamlamalar</i> умалителни форми/ <i>sıfatlarda küçültme</i> . притежателно местоимение/ <i>iyelik adılı</i> показателно местоимение/ <i>gösterme (işaret) adılı</i> въпросително местоимение/ <i>soru adılı</i> неопределително местоимение/ <i>belgisiz adıl</i>

	<p>Осмисля значението и правописа на спомагателния глагол, на положителните и отрицателни глаголни форми.</p> <p>Използва причастията, образувани от деятелни, страдателни, възвратни, взаимни и причинителни глаголи в собствени текстове. Прави синонимни замени на деепричастията.</p> <p>Осмисля значението, граматическите характеристики и употребата на неизменяемите части на речта.</p>	<p>възвратно местоимение <i>себе</i> (<i>себе cu</i>)/<i>dönüşlü(lük) adılı kendi(ne)</i></p> <p>спомагателен глагол/<i>ek eylem</i></p> <p>основна форма/<i>mastar</i></p> <p>причастие/<i>ortaç (sıfat-fiil)</i></p> <p>деепричастие/<i>ulaç (zarf-fiil)</i></p>
Думата като речникова единица	<p>Разграничава видовете думи според лексикалното им значение. Служи си с многозначни думи, термини, фразеологизми.</p>	<p>многозначни думи/<i>çok anlamlı sözcükler</i></p> <p>фразеологизми/<i>deyimler</i></p>
Звуковете в турския език	<p>Ученикът осъзнава изискванията за хармония на гласните и съгласните в турски език, умее да прави фонетичен анализ.</p>	<p>хармония на съгласните/<i>ünsüz (konsonant) uyumu kuralı</i></p>
Развиване на комуникативните компетентности	<p><i>Сбит преразказ</i></p> <p>Преразказва сбито съдържанието на прочетен текст, гледан филм. Пресъздава съдържанието на изходния текст с оглед на точно определен смислов аспект от него.</p> <p><i>Обява и покана</i></p> <p>Съставя обяви и покани, свързани с непосредствените му потребности, включително и по електронен път. Спазва книжовни езикови правила.</p>	<p>сбит преразказ/<i>özlü anlatım</i></p> <p>обява/<i>duyuru, ilan</i></p> <p>покана/<i>davetiye</i></p>
Литературно обучение Тематични области		
Световете на човека Човекът и природата	<ul style="list-style-type: none"> Познава значението на понятието пейзаж. Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света. Познава значението на понятието повествовател. Чете и рецитира изразително художествени текстове. Различава и тълкува в изучавани поетични литературни текстове преживявания, настроения, състояния на героя. Възприема, осмисля и интерпретира текст. Самостоятелно чете 	<p>пейзаж <i>görünüş</i></p> <p>повествовател/<i>yazar, anlatıcı</i></p> <p>лирически герой/<i>lirik kahraman</i></p> <p>творец/<i>yaratıcı</i></p>

	<p>художествени и научно-популярни текстове и споделя мнения и оценка във връзка с прочетеното.</p> <ul style="list-style-type: none"> Различава думи с пряко и преносно значение, посредством които изразява обичта си към родината. Достига до извода, че природата трябва да се опази чиста и непокътната, че човекът е достоен за нейните блага и дарове. 	
Човекът и изкуството	<ul style="list-style-type: none"> Познава празниците от народния календар на етносите, живеещи в България, и осмисля различните представи за устройството на света и диалога между различни културни модели. Разпознава жанрови характеристики на разказа. Различава в разказа словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно. Анализира текст откъм употреба на езикови средства с преносна употреба. Дешифрира посланието на автора. Осмисля идеята, че човекът трябва да се замисли върху посланията на изкуството, които винаги изпреварват времето си. 	<p>мотивиране/<i>motive etme</i> градация/<i>dereceleme</i> изкуство/<i>sanat</i></p>
Човекът и другите	<ul style="list-style-type: none"> Определя основния конфликт в разказ и моментите от неговото развитие. Използва различни начини за характеристика на литературен герой Тълкува художествени текстове, като осмисля ролята на заглавието, темата, епохата, събитията и героите в текста; определя основния конфликт и моментите от неговото развитие; прави портретна, речева и косвена характеристика на героите; характеризира персонажите чрез техните постъпки и действия. Оценява завършека на разказа във връзка с неговия сюжет и с личния си опит. Тълкува самостоятелно и обяснява понятия като доброжелателност, добротворчество, истинско приятелство. Осмисля постъпките на героите. Съпоставя тематично близки анекдоти на български език и турски 	<p>портретна, косвена и речева характеристика/<i>tasvirli, vasitalı ve kahramanın sözlerine göre portre çizme</i> характеристика чрез постъпки и действия/<i>kahramanın davranış ve hareketlerine göre karakterize etme</i> физически и душевен/портрет <i>fiziksel (fiziki) ve ruhsal (ruhi) portre</i></p>

	език. (например за Настрадаин Ходжа с подобни за Хитър Петър).	
--	--	--

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в VI клас/шеста година на обучение в **избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове** – 68.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	44 часа
За затвърдяване на новите знания и за обобщение	24 часа

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Текущи оценки за учебен срок:	
Устни изпитвания и участие в работа в клас	минимум 1 оценка
Писмени изпитвания и домашни работи	минимум 1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Умения за общуване на чужди езици	Предвид приликите и разликите между майчиния език на учениците и другите изучавани езици се възползва от положителния пренос на знания и умения в областите на сходство и неутрализира отрицателният пренос при различия между езиковите системи. Използва познанията за езиковите единици и закономерности на майчиния си език при усвояване на граматичната система на други езици.

Дигитална компетентност	Изпълнява самостоятелни задачи във връзка с изучаваните теми и в съответствие с индивидуалните им интереси като търсене, подбиране и представяне на материали по темата от интернет, списания, вестници.
Умения за учене	Използва различни видове речници. Работи в библиотека като се стимулира интереса и желанието на ученика за общуване с книгата.
Социални и граждански компетентности	Работи в екип при изпълнение на съвместни задачи.
Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	Проявява толерантност и уважение към културната различност. Използва познанията си по майчин език при анализ и коментар на художествени текстове.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.